

Streszczenie

pracy doktorskiej mgr Katarzyny Wiese

pt. **Odpowiedzialność antymonopolowa pomocnika kartelu**

napisanej pod kierunkiem prof. INP PAN dr. hab. Pawła Podreckiego

Przedmiotem rozprawy jest kontrowersyjna praktyka unijnych organów ochrony konkurencji przypisywania odpowiedzialności za udział w antykonkurencyjnym porozumieniu pomocnikowi kartelu, a zatem przedsiębiorcy, który sam nie jest obecny na rynku dotkniętym daną zakazaną praktyką kolektywną ani na rynku powiązonym, ale swoim działaniem świadomie przyczynia się do osiągnięcia z uczestnikami porozumienia wspólnego antykonkurencyjnego celu. Pretekstem do zajęcia się tym zagadnieniem było spostrzeżenie, iż obowiązujące od dziesiątek lat w Unii Europejskiej (dawniej Wspólnocie) prawo konkurencji może nie być adekwatnym środkiem do zapewnienia właściwego funkcjonowania rynku w sytuacji, gdy tradycyjne porozumienia przenoszone są do środowiska cyfrowego, a ich antykonkurencyjne skutki osiągane są przy wykorzystaniu nowych narzędzi jak np. algorytmy. Rozważania przedstawione w pracy wychodzą więc od pytania, czy wypracowana w ostatnich latach koncepcja odpowiedzialności pomocnika kartelu mogłaby stanowić odpowiedź na wykorzystywanie przez uczestników karteli narzędzi cyfrowych dostarczanych im przez podmioty trzecie.

Przedstawiona w pracy analiza ma na celu w pierwszej kolejności obszernie omówienie dotychczasowego dorobku decyzyjnego i orzeczniczego unijnych organów ochrony konkurencji w zakresie spraw dotyczących pomocników kartelu, a nadto uczestników tzw. *hub-and-spoke cartel* oraz biernego uczestnictwa w antykonkurencyjnym porozumieniu. Taki wybór materiału badawczego zdeterminowany był spostrzeżeniem, iż tego typu sprawy łączy okoliczność występowania w nich przedsiębiorcy, który działa zasadniczo poza rynkiem dotkniętym kartelizacją lub nie podejmuje na nim aktywności. Analiza wyselekcjonowanych przypadków pozwoliła na identyfikację okoliczności faktycznych i prawnych, które w przekonaniu organów ochrony konkurencji UE uzasadniają przypisanie pomocnikowi kartelu odpowiedzialności za naruszenie art. 101 TFUE. Stała się ona nadto podstawą dla przedstawionych w kolejnym rozdziale pogłębionych rozważań nad trafnością argumentacji przemawiającej za stanowiskiem Komisji oraz dostrzeżonymi wadami nowej koncepcji i jej deficytami w zakresie spójności z dotychczasową praktyką wykładni przepisu oraz zgodności

z zasadą określoności prawa. W rozprawie wskazano w szczególności na fakt, iż art. 101 TFUE ani żaden inny przepis prawa unijnego nie daje podstawy do rozciągania zakresu jego zastosowania na przedsiębiorców, którzy swoim zachowaniem nie realizują bezpośrednio znamion deliktu antymonopolowego, a jedynie wspierają cudze starania. Nadto zwrócono uwagę, iż koncepcja odpowiedzialności za jednolite i ciągłe naruszenie, do której odwoływały się organy, jest nieadekwatnym narzędziem do oceny antymonopolowej sytuacji pomocnika kartelu, gdyż służy ona wzajemnemu przypisaniu odpowiedzialności uczestnikom kartelu, a nie stwierdzeniu faktu naruszenia. Krytyczna analiza materiału badawczego wykazała nadto, iż w sprawach pomocników kartelu organy ochrony konkurencji UE nie brały w wystarczającym stopniu pod uwagę ekonomicznego podłoża prawa konkurencji, skupiając się na efektywności jego egzekwowania.

Rozważania o odpowiedzialności pomocnika kartelu posłużyły w dalszej części rozprawy jako podstawa do oceny przydatności tej koncepcji do walki z antykonkurencyjnymi porozumieniami zawieranymi przy użyciu algorytmów i podobnych technologii. Wychodząc od zarysowania trudności, na które w takich przypadkach mogą natrafić organy ochrony konkurencji, w pracy przedstawiono analizę zastosowania testu odpowiedzialności pomocnika kartelu w przypadku dostarczenia przez niego narzędzia służącego zawarciu bądź implementacji kartelu. Dodatkowo kilka słów poświęcono rozważeniu hipotetycznego scenariusza zastosowania tej koncepcji także do przypadków jednostronnych praktyk wspomaganych przy użyciu nowych technologii.

Rozprawa prowadzi do konkluzji, iż uzasadnione są poważne zastrzeżenia odnośnie do zgodności nowej koncepcji odpowiedzialności pomocnika z prawem UE, w szczególności zaś z zasadą określoności prawa. Jako że obecnie trudno byłoby oczekiwać zaniechania przez organy jej stosowania, w pracy zaproponowano uzupełnienie analizy przypadków pomocników kartelu o przesłankę jakościową, a to odczuwalność przyczynienia się do antykonkurencyjnej praktyki. W rozprawie postuluje się nadto, by organy ochrony konkurencji nie sięgały zbyt pochopnie do nowej koncepcji odpowiedzialności pomocnika kartelu, szczególnie w sytuacji, gdy wadliwe przyjęcie zaistnienia porozumienia mogłoby negatywnie odbić się na rozwoju innowacyjnej gospodarki na rynku wewnętrznym.

Wiene